

EUSO 2011

ΤΟΠΙΚΟΣ ΠΡΟΚΡΙΜΑΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Σάββατο 27 Νοεμβρίου 2010

ΕΚΦΘΕ ΠΕΙΡΑΙΑ – ΝΙΚΑΙΑΣ

«Η θάλασσα»

Η θάλασσα λειτούργησε ιστορικά ως ένα παγκόσμιο δίκτυο επικοινωνίας ανάμεσα στους ανθρώπους. Παραδόσεις φέρουν τους Πολυνήσιους με μονόξυλα και πυρόγες και τους Κινέζους με ζόνγκας να ταξιδεύουν το 6000 – 5000 π.Χ. στα μακρινά νησιά του Ειρηνικού και τη Θάλασσα της Κίνας. Επίσης, η ιστορία της Μεσογείου αποτελεί την ιστορία της αλληλεπίδρασης των πολιτισμών και των ανθρώπων που ζούσαν στις περιοχές γύρω από αυτή καθώς χρησιμοποιήθηκε ως κεντρικός φορέας μεταφοράς, εμπορίου και πολιτιστικής ανταλλαγής ανάμεσα σε διαφορετικούς λαούς όπως οι Μεσοποτάμιοι, οι Αιγύπτιοι, οι Πέρσες, οι Χανανίτες, οι Ιουδαίοι, οι Έλληνες, οι Ρωμαίοι, οι Καρχηδόνιοι και οι λαοί του Ισλάμ.

Ειδικότερα στον ελλαδικό χώρο, όπως εξακριβώθηκε από ανασκαφές, πριν από το 7500 π.Χ. κάποιος ταξίδεψε από τη Μήλο στην Ερμιονίδα, 70 μίλια απόσταση. Επιστημονικά, η ανακάλυψη αυτή μπορεί να θεωρηθεί η πιο παλιά, παγκόσμια ένδειξη για τη μεταφορά αγαθών από τη θάλασσα. Στο Αιγαίο, ακόμα, συναντάμε τους αρχαιότερους ναυτικούς στη θάλασσα όπως είναι οι Κυκλαδίτες, οι Μινωίτες, οι Μυκηναίοι και οι υπόλοιποι «Λαοί της θάλασσας» όπως οι Πελεσέτ (Φιλισταίοι), οι Τζεκέρ, οι Ντεννέν κ.ά.



Ο μύθος πλεγμένος με την Ιστορία θέλει τον Έλληνα πρωτοπόρο ταξιδευτή στο γαλάζιο πόντο. Η αργοναυτική εκστρατεία, όπως διασώθηκε από τον Απολλώνιο το Ρόδιο, η εκστρατεία της Τροίας όπως περιγράφεται στα έπη του Όμηρου την Ιλιάδα και την Οδύσσεια μαρτυρούν αυτό το γεγονός. Στη ναυμαχία της Σαλαμίνας «τα ξύλινα τείχη» έσωσαν όχι μόνο την Ελλάδα αλλά και την Ευρώπη από τη δουλεία της Ανατολής.

Ενδεικτικά κατά τους αιώνες της Ρωμαϊκής κυριαρχίας οι Έλληνες ναυτικοί συνεχίζουν να παίζουν σημαντικό ρόλο στα ναυτικά δρώμενα του Mare Nostrum. Στη χιλιετή ζωή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας όπως δηλώνει ο ναύαρχος και ιστορικός Jurien de la Graviere αναφερόμενος στο ναυτικό «χωρίς τον υγρό αυτό θώρακα δεν θα εύρισκε ο πολιτισμός άσυλο από το ξίφος των βαρβάρων». Στην Τουρκοκρατία για τους Έλληνες η καταφυγή στη θάλασσα ήταν ανάγκη αλλά και πεπρωμένο καθώς η Αναγέννηση θα έρθει πάλι από τη θάλασσα. Και βέβαια αυτή η σχέση του Έλληνα με τη θάλασσα θα συνεχιστεί στους Βαλκανικούς πολέμους και το Β' παγκόσμιο πόλεμο.

Οι Έλληνες, έχοντας αναπτύξει μια βιωματική σχέση με τη θάλασσα ως χώρο επικοινωνίας, ως ζωτικό χώρο διαβίωσης, ως πηγή εξουσίας, ως καλλιτεχνική έμπνευση, ως πηγή δυσκολιών και πίκρας ανέπτυξαν έναν λεκτικό πλούτο στην ελληνική, για να μιλήσουν για τον απέραντο και μαγικό κόσμο της θάλασσας. Ειδικότερα, οι Έλληνες για να δηλώσουν το υγρό στοιχείο που τους περιέβαλλε χρησιμοποίησαν πέντε λέξεις: τις λέξεις θάλασσα, άλς(η), πόντος, πέλαγος και ωκεανός.



Η λέξη θάλασσα είναι η πιο αρχαία λέξη που χρησιμοποιήθηκε στην Ελληνική (από τον Όμηρο μέχρι σήμερα), για να δηλώσει «τη μεγάλη υδάτινη επιφάνεια με αλμυρό νερό». Είναι μια προελληνική λέξη που υιοθέτησαν οι Έλληνες από τους Προέλληνες και όταν χρησιμοποιούσαν αυτή τη λέξη εννοούσαν κατεξοχήν (ήδη από τον Όμηρο) τη Μεσόγειο θάλασσα. Επίσης η αρχαία λέξη αλς, αλός ως αρσενικό «ο αλς» ήταν το αλάτι, ενώ ως θηλυκό «η αλς» ήταν η θάλασσα.

Πολύτιμα γλωσσικά πετράδια αποτελούν στίχοι του Ομήρου, φράσεις του Αισχύλου, συγκλονιστικές μεταφορές της υμνογραφίας του Ρωμανού, απαράμιλλες λεκτικές εικόνες του Ελύτη, γνωστά θαλασσινά τραγούδια της δημοτικής ποίησης.

Περνώντας τέλος «από τις θαλασσινές σπηλιές» του Σεφέρη, περισσότερο ίσως κι από το δημοτικό τραγούδι «θάλασσα, πικροθάλασσα και πικροκυματούσα», αυτό που θα μας συνοδεύει πάντα είναι η προτροπή του Ελύτη: «Πρόσεχε να προφέρεις καθαρά τη λέξη θάλασσα, έτσι που να γυαλίζουν μέσα της όλα τα δελφίνια!»